

ÇOCUK YOKSULLUĞU VE YOKSUNLUĞU – 20.08.2025

Makinelerin konfor değil işsizlik ve uzayan çalışma saatleri ürettiği; bilim ve teknoloji üretiminin tıp alanında ve diğer alanlarda durdurulduğu, hayata geçirilmediği ya da toplumun ezici çoğunluğunun hizmetine sunulmadığı; kâr için sağlığın, güvenliğin, insan emeğinin, doğanın, iyinin, güzelin hiçe sayıldığı; sisteme içkin yapısal bir sorun olarak şirketlerin tetiklediği ve en büyük halk sağlığı sorunlarından olan paylaşım ve hegemonya savaşlarında dünyanın yeni bir bölgesinin ateşe verilerek insanlık tarihinin en kıyıcı katliamlarının yaşandığı akıl dışı bir çağın içindeyiz. Yaşadığımız sistem adeta geçici barış dönemlerinin olduğu bir savaş düzeni olup savaşlar, silahlanmayı önceleyen bütçe politikaları, tedarik zincirlerinin kırılması gibi sebeplerle savaş bölgesi dışında yaşayan emekçi kitleleri de ekonomik kırılganlığa ve yıkıma sürükleyen en büyük etkenlerdendir.

Çocuklar mevcut sistemin yarattığı çarpıklıklar nedeniyle çok boyutlu zararlar görmekte ve riskler altında kalmaktadır. Ekonomik kriz tüm toplumsal alanlarda etkisini göstermekte, ailelerin yoksulluğu çocuklara katbekat yansımakta, çocukların ekonomik, sosyal ve kültürel kaynaklara erişimini kısıtlamaktadır. Küresel sistem, eşitsizlikleri de küresel boyutlara taşımaktadır.

SAĞLIK

Yetişkinlerde olduğu gibi çocuklar da anne karnından ve yenidoğan döneminden itibaren koruyucu ve tedavi edici hizmetleri yeterli düzeyde alamamaktadır. Örneğin yenidoğan tarama programları, bu program ile bağlantılı 2. ve 3. basamak sağlık hizmetleri, Sağlık Bakanlığı aşı takvimine alınan aşılardan kapsamı ile aşılamanın yaygınlığı, yoğun bakımların sayısı ve niteliği yetersizdir. Aşılamalar tedarik, lojistik gibi çeşitli sebeplerden aksamakta, Sağlık Bakanlığı aşı tereddüdü ve aşı karşıtlığının propagandasına karşı üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemekte, bu sorunu bilimsel ve nesnel bir bakış açısıyla ortadan kaldırmak için etkin bir mücadele yürütmemekte, bu tutum halkın gözünde aşının tehlikeli olduğu algısını beslemektedir. **Hukuk aşırı anne baba tercihi bırakmaktadır.**

Sağlıkta özelleştirme giderek artmakta, kamusal sağlık hizmetinin payı küçülmektedir. 2002 yılında Sağlık bakanlığına bağlı hastane sayısı 774 iken bu sayı 2022'de 915'e çıkmıştır. Üstelik bu sayıya daha önce çeşitli devlet kurumları bünyesinde olup Sağlık Bakanlığına devredilen 61 hastane de dahildir. Buna karşın aynı dönemde özel hastanelerin sayısı 271'den 572'ye yükselmiştir. Sağlığın parasız hale getirilmesiyle basitçe aşılabilecek birçok sorun varken devletin sağlık kurumlarında parasız sağlığa ulaşılamaması nedeniyle, önlenmesi ve tedavi edilmesi mümkün pek çok hastalık çocukların sağlığını ve yaşam hakkını tehdit ediyor. Örneğin bir implantın, ortez/protezin, ilacın veya ilgili branş hekiminin veya teknikerin yokluğu veya ulaşılamaması sağlık tehdidi oluşturmaktadır.

GIDA VE İKLİM

Sağlıklı gıdaya erişim ülkedeki çocuklar için tıpkı yetişkinlerde olduğu gibi bir krize dönüşmüştür. Açlık sadece yeterli kalori alamamak değil aynı zamanda besleyici gıdalara erişememektir. Yetersiz ve sağlıksız gıdalar çocukların bedensel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkilemektedir. Özellikle ilk 3 yaşta beslenme yetersizliğinin zihinsel gelişimi etkilediğine dair yayınlar vardır. 2022 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre bile her gün et, tavuk veya balık yiyebilen çocukların oranı %12,7'dir. Besleyici gıdalara erişimin ekonomik nedenlerle olanaksızlığının yanı sıra sisteme içkin kâr amaçlı üretim nedeniyle katkı maddeleri, koruyucular, pestisitler ve taşıyıcı ürünler istisna değil sistemik hale gelmiştir, toplum sağlığını ve çocukları çoktandır tehdit etmektedir. Derslere aç giren çocuklar ve

çocuk açlığı gelişmiş ülke olma iddiasındaki örneğin İngiltere'de bile yaygın ve sistemik bir hal almışken Türkiye'de bu durum daha vahimdir.

Küresel ekonomik sistem iklim kaynaklı göçlere yol açacak boyutlarda, emekçi çocukların yaşayabileceği bir dünya bırakmamacasına toprağı, suyu, havayı, doğayı tahrip etmektedir. Hava kirliliği, küresel ısınma, toprağı, suya karışan kimyasallar, kanserojenler, mikroplastikler, radyoaktif kirlilik, kâr kaygısıyla yeterli önlem alınmaması nedeniyle gelişen çevre felaketleri halk sağlığını olumsuz etkilemektedir. Kâr için dünyayı kirletmekten çekinmeyen ulusal ve küresel tekellerin idaresi altında gezegeni ve atmosferi ülke sınırları tanımaksızın etkileyen bu halk sağlığı sorunları tek bir bölgedeki dönüşümlerle çözülmesi mümkün sorunlar değildir. Ancak ve ancak tüm üretim ve mülkiyet ilişkilerinde bölgeselliğin ötesine geçen küresel, kökten bir değişikliği gerektirdiği açıktır.

KONUT VE BARINMA

Sağlıklı konut sorunu ve yükselen kiralar halkın yaşam kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir. TÜİK verilerine göre okul, yurt, kışla gibi yerler dışında ikamet eden kurumsal olmayan nüfusun %32,6'sı konutunda izolasyon nedeniyle ısınma sorunu yaşamaktadır. Yaklaşık altı kişiden biri (%17,3) konutunda karanlık ve ışık almayan odaların olduğunu belirtmiştir. Değerlendirilen kişilerin %16,5'i konutunda komşulardan veya sokaktan gelen gürültü olduğunu belirtmiştir. Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT) 2021 yılı verilerine göre Türkiye'de %39,1 kişi kalabalık ev koşullarında yaşadığını belirtmiştir. Bir yanda lüks boş konutların yükseldiği kentlerde Türkiye'deki milyonların ve dünyadaki milyarların çocukları plansız, sosyal olanaklardan yoksun mahallelerde, sağlıksız, dayanıksız konutlarda yaşamaktadır. Çocuk Vakfı 2023 verilerine göre Türkiye'de depremde etkilenen çocuk sayısı 4,5 milyondur. 1999'depreminden bugüne kadar İstanbul ve tüm kentlerde dayanıksız binalar bedelsiz olarak yenilenebilecekken bu yapılmamış ve daha nice milyonlar deprem riski altında bırakılmıştır. Yangın, fırtına, deprem gibi doğa olayları insan kaynaklı sebeplerle felaketlere dönüşmektedir.

EĞİTİM

Eğitim sistemi kreşten üniversiteye her basamakta bir krize dönüşmüştür. Okul öncesi eğitim kurumlarının sayısı yetersizdir. Öğretmen sayısı yetersizdir. Okulun temizlik sarf malzemesi vb. masrafları velilere yığılmaktadır. Devlet okullarında yasa dışı kayıt ücreti yaygın ve olağan hale gelmiştir.

Sadece akademik başarının öncelendiği eğitim sistemiyle çocukların gelişimi ketlenmektedir. Kaosa dönüştürülen sınav sistemleriyle, işsizlik ve düşük ücret kırbacının hissettirilmesiyle çocuklar ilkokuldan itibaren yaratıcılık ve gelişimi değil ezberi ve sınav performansını önceleyen bir eğitim sisteminde stres altında eğitim görmektedir. Çocuklara okul dışı gelişim imkanları sağlanmamaktadır. Bir yandan işçi emekçi çocukları fiziksel koşulları yetersizleştirilen, eğitimi niteliksizleştirilen devlet okullarına mahkûm edilirken diğer yandan eğitimde özelleşme ile paralı eğitim yaygınlaşmaktadır. Özel okulların oranı artmaktadır. Devlet okulları ile özel arasındaki adaletsizlik derinleşmektedir. Örneğin özel okullarda notların daha yüksek gösterilmesiyle devlet okullarından mezun olan işçi emekçi çocukları zaten adaletsiz olan sistemde sınav sonucuna yansıyan adaletsiz ek puanlamayla dezavantajlı duruma getirilmektedir.

Yoksul çocukların nitelikli eğitime ulaşmasının çok güç olmasının yanı sıra özel okullarda bile düşük ücretlerle çalıştırılan özel okul öğretmenlerinin yaşadığı güçlükler nedeniyle çocuklara sağlıklı yaklaşım gösterememesi, mesleki bağımsızlığa kâr odaklı yapılan müdahalelerle işlevsizleştirilen okul rehberlik sistemleri, notların şişirilmesi suretiyle çocukların başarısızlığının perdelenmesi vb. birçok nedenle iyi eğitim alınamamaktadır. Özel okullarda da eğitim kalitesinin artışı fiyatların kademe kademe astronomik rakamlara ulaşmasıyla ilişkili olabilmektedir.

Mesleki bağımsızlığı elinden alınmış, sayıca yetersiz, süpervizyon olanaklarından yoksun, çalışma koşulları nedeniyle yaptıkları işe yabancılaşmış rehber öğretmenlerin varlığı koşullarında akademik açıdan veya okullarda akran ve öğretmenlerle sorun yaşayan çocuklarla ilgili çözüm arayışı olanakları aileler ve öğretmenler için tıkanabilmektedir.

Din eğitimi eğitim sistemine okul öncesinden itibaren entegre edilmiştir. Kuran kursları veya toplumda bilinen adıyla sübyan okulları, yetersiz pedagojik formasyonu olan “eğitimciler” eşliğinde ailelerin kreş ihtiyacını da istismar ederek yaygınlaştırılmaktadır. Çocuklar medrese/hafızlık adı altında 5. sınıftan itibaren yoğun dini eğitime yönlendirilmektedir. İmam hatip okullarının oranı arttırılarak aileler dini eğitim ağırlıklı okullara mecbur bırakılmakta, imam hatip harici okullarda ise aileler sözde seçmeli dini derslerini fiilen seçmek zorunda bırakılmaktadır. Dini hassasiyetler, eğitim kaygısı ve maddi olanaksızlıklar vb. nedenlerle velilerin gönüllü olarak da kabul edebildiği bu uygulamalar aslında dayatılan zorunluluk ve seçeneksizlik koşulları altında gerçekleştirilmektedir.

Meslek lisesi ve imam hatip lisesi oranları arttırılmış ve Anadolu liselerine öğrencilerin girme şansı azalmıştır.

Özel gereksinimli çocuklar için özel eğitim ortamı özel rehabilitasyon merkezlerinin insafına terk edilmiş, sistemsizliğin kol gezdiği bir keşmekeş halindedir. Toplumdaki etnik dinsel vd. ayrımcılıklardan toplumsal alanda çocuklar da nasibini almaktadır. Medya ve siyasi erk tarafından da canlı tutulan ve körüklenen ayrımcılık, ırkçılık, nefret söylemleri ve şovenizmin eğitim kurumlarında öğretmen ve öğrenci tutumlarına yansıdığı ve baskı ve zorbalık konusuna dönüştüğü görülmektedir.

ÇOCUK İŞÇİLİK

Legal ve illegal çocuk işçiliğinin yaygın olduğu koşullarda mesleki eğitim altında, düşük ücretlerle, denetlenmeyen sağlıksız koşullarda, uzun çalışma saatleri altında çocuk işçiliğini görmekteyiz. TÜİK 2024 verilerine göre bile 15-17 yaş arası çocukların işgücüne katılım oran %24,9'dur. 2012'de bu oran %16,4, 2022'de ise %18,7 olup çocuk emeğinin sömürülmesinde artış mevcuttur.

MESEM kapsamı altında çocuklar sadece haftada bir gün kadar eğitim alabiliyor hatta bazen o kalan 1 günde de çalıştırılabilir, dolayısıyla fiilen eğitimden mahrum kalıyorlar. Bu çocuklar çok düşük ücretler alıyor ve hatta bazen o ücrete de patronlar el koyuyor. Bu kapsamda çocuklar tehlikeli alanlarda çalıştırılıyorlar. Nisan 2024 itibarıyla MESEM kapsamında 336 çocuk iş kazası geçirmiştir. En az 9 çocuk MESEM projesi kapsamında iş kazasında hayatını kaybetmiştir. Yoksul aileler MESEM'i bir kurtuluş yolu olarak görerek çocuklarını buraya yönlendirmektedir. Çocuklar zihinsel gelişimlerine ket vuran bu sistemde aslında eğitilmiyor, sömürülüyor, ölüm, sakatlık ve istismar riski altında kalıyorlar. Üstelik çocuk işçiliğini ortaokula dek indirme planları dile getirilmektedir. Legal ve illegal çalıştırılan bu çocuk işçiler fiziksel ve cinsel istismara daha fazla maruz kalmaktadır.

2023 Eylül-2024 Ağustos arasındaki 1 yılda 5'i mülteci/göçmen olmak üzere 66 çocuk iş kazasında yaşamını yitirmiştir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin Haziran 2025 verilerine göre son 12.5 yılda en az 770 çocuk çalışırken hayatını kaybetmiştir.

Gençler henüz çocuk yaşlarından itibaren işsizlik ve gelecek kaygısıyla tanışmaktadır. Zira onları bekleyen genç işsizliğiyle ilgili DİSK/Genel-İş Araştırma Dairesi'nin raporunda TÜİK'in işsizlik verilerine dâhil etmediği ve raporda geniş tanımlı işsizlik olarak belirtilen, "iş arama yönünde çabası görülmeyen" kişiler, mevsimlik işçiler, zamana bağlı esnek çalışan kişiler, çalışmaya hazır olduğu halde iş aramayanlar, ümidini kaybedenler eklendiğinde 2025 1. çeyreğinde 15-24 yaş arası erkeklerde geniş tanımlı işsizlik yüzde 32 olarak açıklanırken (dar tanımlı işsizlik oranı yüzde 11,2) , 15-24 yaş arası genç kadınlarda ise geniş tanımlı işsizlik yüzde 46,9 olarak açıklandı. (Dar tanımlı işsizlik yüzde 22,1) Bu seviyelerde genç işsizliğinin olması ve ev genci tabirinin ortaya çıkması yaşadığımız sistemin akıl dışılığını ve çarpıklığını gözler önüne sermektedir.

ÇOCUK İSTİSMARI

Adalet bakanlığı verilerine göre Türkiye'de 2023'te çocukların, en az 1 çocuğun cinsel istismar mağduru olduğu 66.000'den fazla dosya açılmıştır. 2015'ten 2023'e bu sayının ikiye katlamış olduğu görülmektedir. Bunlar sadece dava açılanlar olup esasında buzdağının sadece görünen yüzüdür. Cezasızlık ve erkek egemen yargı sistemi tabloyu iyice karartmaktadır. Çocuk istismarı dosyalarının bir kısmı devlet izniyle açılan yurtlarda meydana gelmektedir ve aslında denetimsizliğin ve başıboşluğun kanıtıdır. Çocuk yaşta evlilikler çeşitli toplumsal ve ekonomik nedenlerle halen yaygındır. Tecavüz eden failin çocukla evlenmesi durumunda faili affeden yasalar halen yürürlüktedir.

Erken yaşta, çocuk yaşta evlendirmeler artmış durumdadır. Bu evlilikler başlık parası vb. isimler altında para karşılığında vb. maddi kaygılarla olmaktadır. Bir bakıma çocuk ticareti olan bu durum yoksulluğun ortaya çıkardığı bir olgudur. Ekonomik krizin topluma ve çocuklara çok boyutlu olumsuz yansımalarından biri de budur. Bu olgu savaştan kaçmak zorunda kalan yoksul göçmenlerde çok daha vahim boyutlardadır. 2022 yılında güvenlik birimlerine mağdur olarak gelen 259 bin 106 çocuğun %89,8'ini suç mağduru, %10,1'ini takibi gereken olay mağduru çocuklar oluşturmuştur. Bu çocukların yüzde 12'ye yakını cinsel istismar nedeniyle getirilmiştir ki bu, yaklaşık 29 bin çocuğa denk gelmektedir.

2023 yılında ise 242 bin 875 çocuk güvenlik birimlerine mağdur olarak gelmiş veya getirilmiştir. Öğrenci yurtlarında ve bakımevlerinde şiddet, istismar, kötü muamele haberleri basına yansımaktadır.

UYUŞTURUCU

Çocuklarda uyuşturucu kullanımı yaygınlaşmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü uyuşturucu raporuna göre hayatında en az bir kere madde kullananların % 35,4'ü 15-24 yaş grubundadır. Madde kullananların % 5'i lise öğrencisi iken, % 10'u üniversite öğrencisidir. 2019 yılında yataklı tedavi merkezlerine başvuran 17.079 kişinin % 12,1'i 0-19 yaş, % 57,1'i ise 19-29 yaş grubundadır. 2018 yılında 15-24 yaş aralığında 154 ölüm vakası meydana gelmişken 2019 yılında en yoğun ölüm oranı ise % 33,3 ile 15-24 yaş grubunda görülmüştür. Uyuşturucu kullanan çocuklardan bazıları uyuşturucu satışına yönlendirilmektedir. Velilerden yükselen okul çevresinde uyuşturucu satışı iddiaları ciddi boyutlardadır. Bu iddialar uyuşturucu satışının özel okul değil devlet okullarının civarında gerçekleştiği yönündedir.

Türkiye'nin uyuşturucu trafiğinde hem bir geçiş noktası hem de pazar olduğu iddiaları korkutucu boyutlardadır. Uyuşturucu bağımlısı yapılan çocuk, madde kullanımına devam edebilmek için fuhuşa sürükleniyor ve/veya uyuşturucu satıcılığına yönelebiliyor. Ayrıca yoksul çocuğa uyuşturucu satıcılığı ile gelen maddi rahatlatma cazip bir çıkış yolu olarak görünebiliyor ve bu yola yönelebiliyor.

SUÇA SÜRÜKLENME VE CEZAEVLERİ

TÜİK verilerine göre güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 2022 yılında, 2021 yılına göre %20,5 oranında artarak 601 bin 754 olmuştur. Bu olaylarda çocukların %43,1'i (259 bin 106 çocuk) mağdur olarak, %34,4'ü (206 bin 853 çocuk) suça sürüklenme sebebiyle (kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla) %22,5'i (135 bin 795) bilgisine başvurma vb. diğer nedenlerden dolayı güvenlik birimlerine gelmiş veya getirilmiştir. 2023 yılında ise 178 bin 834 çocuk suça sürüklenme iddiasıyla güvenlik birimlerine getirilmiştir. Suça sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların %39,8'ine yaralama, %20,8'ine hırsızlık, %7,7'sine pasaport kanununa muhalefet, %4,9'una uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak, %4,0'ına ise tehdit suçları isnat edilmiştir.

Yoksulluğun doğal sonuçlarından biri geçim için yasadışı kanallara yönelmek olmakta, toplumsal çarpıklıklar çocukları bataklığa sürüklemektedir. Cezaevleri daha çok yoksul ailelerden gelen kişilerle dolmaktadır. İnsan Haklar Derneği'nin 2024 raporuna göre cezaevlerinde 12-18 yaş arası 4018 çocuk tutulmaktadır. Anne hükümlülerin yanında kalan 0-6 Yaş arası çocuk sayısı ise 759'dur. Cezaevlerinde tabip odaları ve insan hakları derneklerinin cezaevi raporlarında çocuk mahkumlara kötü muamele bildirilmektedir. Çocukların suça sürüklenmesi yalnızca bireysel bir davranış değil; şiddet, ihmal, yoksulluk, sosyal dışlanma, eşitsizlik, ayrımcılık ve eğitimden kopma, olumsuz yaşam koşulları ve sosyal çevre gibi çok boyutlu toplumsal ve yapısal etkenlerin ve hak ihlallerinin sonucudur. Nasıl ki bugün yaşadığımız sistem suç ve istismar üreten bir sistem ise, çocukların suça sürüklenmesi de ne yazık ki yapısal bir sorun olup gerçek çözümü kökten bir toplumsal dönüşümün konusudur.

GÖÇMEN/MÜLTECİ/AZINLIK ÇOCUKLAR

Göçmenler en yoksul ve kaynaklara ulaşımı kısıtlı olan toplum kesimlerindendir. Tüm bu tabloda ekonomik/siyasal nedenlerle, savaşlar nedeniyle göçen göçmen ve mültecilerin çocukları yukarıda sayılan durumlar açısından en kırılgan kesimi oluşturmaktadır, daha derin eşitsizliğin kurbanları durumundadır ve bu gruplara özel olarak eğilmek gerekmektedir. Göçmenler ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Göçmenler ve göçmen çocuklar en kötü koşullarda güvencesiz çalıştırılmaktadır. Yeterli sosyal destekten mahrumdurlar. Göçmenlere dil eğitimi ve entegrasyon programları verilmemektedir, verilmelidir. Göçmenlerin sorunlarına yeterli bütçe ayrılmamaktadır. Bütçedeki karadelik ne göçmenlerdir ne emekliler veya diğerleridir. Asıl kara delik halkın emeğiyle semiren ve semirtilen şirketlerdir. Bu koşullarda toplum içerisinde tutunmaya çalışan göçmenler, yaratılmaya çalışılan algının aksine sorunların kaynağı değil mağdurlarıdır.

SONUÇ

Tüm bu saydığımız koşullardan yoksul emekçi ailelerin çocukları çok daha fazla etkilenmekte ve gün geçtikçe maruz kalan kitle büyümektedir. Ailelerin çocuklarını da öldürerek intihar ettiği elim örnekler yoksulluğun toplumu getirmiş olduğu noktada ailelerin çıkışsızlığı ve çaresizliğinin göstergesidir. Ne yazık ki bu saydığımız koşullar sadece Türkiye'de değil içinde bulunduğumuz küresel ekonomik kriz ve

yayılan savaşlarla karakterize toplumsal çürüme çağında artık gelişmiş Avrupa ülkeleri dahil dünyadaki tüm çocukların içinde bulunduğu koşullar haline gelmiştir. Ancak Türkiye'deki baskıcı politik ortamdaki, sermaye lehine ve emek aleyhine politikaların pervasızca uygulanmasından kaynaklı olarak çok daha derin yaşanmaktadır.

Dünyada ve Türkiye'de sistemin bütünü çürümüş ve insanlığın gelişme potansiyellerini neredeyse tamamen tüketmiştir. İnsanları hem bedenlen hem de ruhen tüketmekte, ahlaken çürütmektedir. Bu koşullarda çocuklarımızı korumak bütünü güçleşmektedir. Sistemin tüm çarpıklıklarıyla beraber topyekûn değişimi zorunluluğu temel gerçek olmak üzere, bu doğrultuda çocuklarımızı korumak adına bütçeden daha fazla payın çocuklarımıza ayrılması, sosyal destek fonlarının oluşturulması, sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi gereklidir. Okullarda ve tatillerde ücretsiz nitelikli yemek verilmesi, çocuk işçiliğin yasaklanması, MESEM gibi fiilen açıkça çocuk işçi çalıştırmak olan uygulamaların yasaklanarak çocukların bedensel, zihinsel, ruhsal ve kültürel gelişimini destekleyecek nitelikli bilimsel eğitimin çocukları geliştirecek pratik uygulamalar eşliğinde verilmesi talebimizdir. Eğitim kreşten itibaren okul saatleri dışındaki gün ve saatlerde de olanak sunacak şekilde nitelikli, parasız, akademik, kültürel, sanatsal, bedensel, meslekî gelişimi ve yaratıcılığı geliştirecek özellikte olmalıdır. Eğitim uluslararası çapta kullanılan dilleri, azınlık ve göçmen/mülteci gruplarının dillerini ve anadili kapsayacak şekilde çok dilli olarak sunulmalıdır. Engelli çocukların engellerinin aşılması tüm toplumun ödevidir. Eğitim laik olmalı, din bilgisi ve dinler tarihi tüm dinlere eşit mesafede duran laik bir perspektiften verilmelidir. Devlet dini eğitimden elini çekmeli, Diyanet üzerinden kendi din anlayışını tek taraflı olarak topluma empoze etmekten vazgeçmelidir. Dini eğitim dini toplulukların kendileri tarafından üstlenilmelidir. Bir adım sonrası ırkçılık olan, ayrımcı, ayrıştırıcı, şoven milliyetçiliğin eğitim sisteminde yeri olmamalıdır.

Emekçi ailelerin yoksulluğunu ortadan kaldıracak bir ücretlendirme ve kamusal hizmet politikası zorunludur. Hukuki düzenlemelerin çocuğu ve anneyi koruyacak şekilde yapılması gerekmektedir. Çocuğun cinsel, fiziksel duygusal istismarını ve ihmali önleyecek bütünsel politikalar oluşturulması gerekmektedir. Anne ve çocuğu şiddetten koruyacak daha etkin sosyal hizmet, kolluk kuvveti ve yargı uygulamaları getirilmeli, geçersiz kılınan eski olumlu uygulamalar yeniden yürürlüğe konmalıdır. Çocuk yaşta evlilikler yasaklanmalıdır.

Göçmen ve mültecilerin maruz kaldığı eşitsizlik ve mağduriyetlerin giderilmesi gerekmektedir. Örneğin mülteci aile ve çocuklara özgül dil eğitimi ve entegrasyon programları oluşturulmalıdır. Göçmenler tam bir eşitlik içinde kamu hizmetlerinden yararlanmalıdır ve göçmenlere iş olanakları sağlanmalıdır. Etnik ve dini azınlıklara pozitif ayrımcılık yapılmalı, kültürlerini rahatça yaşayıp ifade edebilecekleri ortam sağlanmalıdır. İslam dini dahil tüm dinlerin farklı mezhep ve yorumlarına ve bir dine mensup olmayanlara yönelik dini ve kültürel baskı son bulmalıdır. Nefret söylemlerine ve nefret suçlarına karşı etkin tutum alınmalıdır. Uyuşturucunun dünyada kökü kurutulmalıdır.

Çocuk adalet sisteminin öncelikli ve asıl amacı suça sürüklenen çocukları cezalandırmak değil; onarmak, dönüştürmek, desteklemek ve yeniden suçla ilişkilenmeyi önlemek olmalıdır. Çocukların bulunduğu yaş grubuna ve bireysel-toplumsal özelliklerine göre rafine edilmiş yargılama süreçlerinin ve nitelikli rehabilitasyonu kayıtsız koşulsuz içeren müeyyide süreçlerinin tasarlanıp tesis edilmesi gereklidir. İstismara ve ihmale maruz kalan çocuklar zamanında tespit edilmeli; çocuk koruma sistemleri güçlendirilmeli ve bu kapsamda tedbirler eksiksiz uygulanmalıdır.

İç ve dış göçün istisnai değil yapısal olduğu günümüz küresel sisteminde aşılama ve benzeri koruyucu

ve tedavi edici sağlık hizmetlerine küresel bir halk sağlığı sorunu gözüyle bakarak uluslararası czmler getirilmelidir.

Biz hekimler dil din milliyet vb. hiçbir ayrımcılık yapmadan herkese eşit sağlık hizmeti vermek için yemin ettik. Bizlerin sağlık alanına ayrımcı-kayırmacı bakmamız olanaksızdır ve doğalında evrensel-beynelmilel bir meslek grubu olarak yeminimizin gerektirdiği koşulların sağlanması talebimizdir. Göçmen olsun, yerli olsun bilhassa anne-cocuk sağlığı başta olmak üzere Türkiye'de yaşayan her birey için sağlık eşit, kolayca ulaşılabilir, nitelikli ve parasız olmalıdır. İhtiyaç duyan tüm hastalarımızın hekimine meramını anadilinde anlatabileceği ve hekiminin **izah ve** nerilerini anadilinde dinleyebileceği olanaklar sağlanmalıdır.

Toplumsal, ekonomik etkenlerin ve mevcut sağlık sisteminin ocuk ruh ve beden sağlığına etkisine yönelik halk sağlığı ve epidemiyoloji çalışmaları yapılmalı ve teşvik edilmelidir.

Değindiğimiz devasa küresel sorunların czm küresel sistemin topyekn değişmesi olsa dahi bu sorunlarla ilgili mevcut sistem sınırları içinde kısmi düzelmelerin sağlanabilmesi emek örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının süreçlere aktif olarak dahil olmasıyla mümkündür.

Bu taleplerin kazanılabilmesi için hekimlere ve tüm topluma düşen görev kendilerinin ve çocuklarının hakları için sendikaların da, sivil toplum kuruluşlarının da hak arama mücadelesini yükseltmektir.

İstanbul Tabip Odası ocuk Hakları Komisyonu